DIVADELNÍ TŘEBÍČ 3

ZPRAVODAJ VII. NÁRODNÍ PŘEHLÍDKY AMATÉRSKÉHO DIVADLA

KVĚTEN 1998

Režisérka Eliška Gajdošová z Jeseníku
SOUBOR LYRA JE TU PODRUHÉ, JÁ POPRVÉ

Divadelní soubor Lyra Jeseník se představil hrou Aldo de Benedettiho Milostné dostaveníčko. Režírovala ji Eliška Gajdošová.

Váš soubor není v Třebíči na národní přehlídce poprvé.

Byl tady poprvé v roce 1996, ale já jsem tady s ním nebyla. Z tehdejších herců tady teď hráli jenom dva - Luděk Jehlička jako architekt Massimo a Veronika Peštuková alias Lucia Damiani.

Dá se to chápat tak, že u vás v Jeseníku došlo k jakési generační nebo jiné obměně v souboru?

Náš soubor se rozrostl dost o mládež, už má 25 členů, takže jsme se rozdělili na dvě skupiny. Ne proto, že bychom se nějak pohašteřili, to ne, ale s těmi mladšími herečka Ludmila Liberdová, která tady před dvěma lety získala ocenění za herecký výkon, nastudovala spolu ještě s kolegou pohádku, se kterou se chystají na národní přehlídku do Rakovníku.

Jak dlouho režírujete?

Toto je moje režisérská premiéra. V souboru jsem pátý rok, do Jeseníku jsem přišla z Opavy, kde jsem se divadlu nevěnovala. V Jeseníku jsem nejprve hrála, ale protože do režie se nikdo pustit nechce, stala jsem se režisérkou. I proto, že v našem souboru nejsou členové, kteří mají tolik času jako já, když nepracuji.

Vy jste v Jeseníku krátkou dobu, ale jak dlouhou má tradici soubor?

Začal v roce 1972, ale měl také asi desetiletou přestávku.

Chcete se vrátit k vašemu soutěžnímu vystoupení v Třebíči?

Měli jsme menší karambol, protože při přepravě se nám jeden kus nábytku trochu poškodil a ve druhém jednání se zřítila lavice. To rozladilo herce a hra už neměla potřebný spád. To také porota postihla. Smůlu jsme měli také hned na začátku prvního jednání, když se zasekla opona a nešla otevřít. Hudba byla už skoro v koncích, nevěděli jsme co dělat a najednou se začala opona sama od sebe rozhrnovat. I v takzvaném trapasu se ukázala herecká zkušenost obou aktérů na jevišti, protože architekt Massimo alias Luděk Jehlička je v souboru nejdéle působícím účastníkem. Také Veronika Peštuková je v souboru už delší dobu. Naštěstí k malému neštěstí došlo právě u nich dvou, takže z toho dobře vyšli. Nebylo to narežírované.

Viděla jste už také něco z města?

Herci se už jeho ulicemi a náměstím prošli, já jsem ještě čas neměla, ale jsme tady až do soboty. Při tom zběžném pobíhání mohu říci, že se mi tady líbí velice, jsou tady příjemní lidé. I kolegové sami, když přišli, říkali: V obchodech ochota, organizátoři - všichni velice ochotní. Jediným deficitem tady je naše ubytování na internátě, kde zrovna neteče voda. Pobyt si hradíme ze svého. Jsme tak nadšeni, že peníze obětujeme. Do Třebíče jsme postoupili jako vítězové oblastní přehlídky v Zábřehu na Moravě a potom krajské přehlídky ve Frídku Místku a tam jsme byli také za své. (mz)

Záběr z inscenace hry Milostné dostaveníčko, kterou uvedl DS Lyra Jeseník

Ředitel Jaroslav Dejl v rozhovoru pro Zpravodaj:
PŘEHLÍDKA NABÍRÁ DECH

Středeční večer po představení hry Kdes to byl (a) v noci v podání herců Divadelní spolku Krakonoš Vysoké nad Jizerou. V redakci Zpravodaje se zastavil ředitel přehlídky Jaroslav Dejl. Za okny doznívaly poslední kapky májového deště. V malém sále se porota i herci připravovali na rozborový seminář a zatím nahrávač zaznamenal krátký rozhovor.

Jaký je váš dojem, řečeno sportovně, z prvního poločasu 7. národní přehlídky?

Abych odpověděl lehce sportovně, myslím, že přehlídka nabírá dech. Abych to i dále sportovně vedl, představení prvního poločasu byla na velice slušné úrovni. Nebyl tu žádný světový výboj, neboli žádné nové dramatické pojetí se tady neobjevilo. Myslím, že tady byl zatím velmi slušný průměr, který charakterizuje stav českého amatérského divadla. Doufejme, že ve druhém poločase se obrátky ještě zvýší, a že se dočkáme ještě řady zajímavých představení. Pevně v to věřím. Abych ještě jednou použil sportovní příměr, chci říci, že se letos dost zdůrazňovalo, že přehlídka je soutěžní a postupová. Hlavní smysl přehlídky ale je v setkání ochotníků a komunikaci lidí mezi sebou. Utvrzuje mě v tom skutečně zatím velmi příjemný duch rozborových seminářů, že jde o poslouchání se, povídání si, nalézání odpovědí na otázky. V tom je Třebíč sympatická a věřím, že i v dalších třech dnech to bude probíhat stejně.

(mz)

Divadelní spolek Divadla Ivana Olbrachta Semily
Jiří Voskovec a Jan Werich
HLAVA PROTI MIHULI

Voskovec a Werich zpracovali starou Nestroyovu frašku poprvé ve 20. letech, vrátili se k ní znovu v r. 1938. Byl to rok stupňující se tísně, v níž už se jim nechtělo satirou útočit na jednotlivé zlořády společnosti, která se zachvívala tušením celkové katastrofy. Zato vyšli vstříc naléhavé potřebě uvolňujícího smíchu, ventilu napětí a strážců zdravého rozumu v době, která dokonale vymknutá z kloubů nemá daleko k šílenství.

Naše zneurotizovaná doba smích jako strážce zdravého rozumu potřebuje také jako sůl. Dramaturgická volba souboru je tedy více než oprávněná. Úkol to ovšem vůbec není snadný. Poetika her Voskovce a Wericha je zvláštní, velice osobitá a nezařaditelná do obvyklých šuplíků. Humor pramení ze dvou zdrojů: z klasického půdorysu vaudevillu, v němž se z počáteční na pohled nevinné situace vrstvením omylů, nepatřičností, ustavičným setkáváním osob, které se setkat neměly, vyvine nezvládnutelný zmatek. Druhým zdrojem je pak typická hra slov, přesněji hra volných představ, vybočujících z přísné logiky promluv.

Tvůrci představení semilského souboru přistoupili k textu velmi citlivě. Nepokusili se ho aktualizovat, vytrhnout z jeho dobového zakotvení, naopak jakési „retro" ještě lehce podtrhli. Inscenace je vedena jasným režijním záměrem stylotvorným úsilím. (Zdeněk Lindner) Charakteristickým znakem je účelnost jednoduché scény a vkus kostýmů, které pomáhají typizovat. J. Brodský a S. Chaloupka se se ctí vyrovnávají s ošemetnými postavami, které si Voskovec a Werich napsali pro sebe. Tvoří svéráznou a vyváženou dvojici.

Hlavní vadou na kráse inscenace je omyl, že „komické" se musí v každé replice a v každém gestu vyjevovat „komickou" deformací. Tento omyl zatěžkal hlavně první třetinu inscenace, která se velmi těžko rozjížděla, zakopával o násilné vyrábění komiky zvnějšku. Později, jak se herci uvolňovali a začali aktivně jednat, zmizela křečovitost a přehrávání. Dluhem inscenace zůstala také jemnější práce s oním druhým zdrojem humoru Voskovce a Wericha, se slovem, s umísťováním point.

Inscenace znamená dost podstatný přínos k řešení otázky, co dnes s nejmladší klasikou, s odkazem Osvobozeného divadla.

Alena Urbanová

Divadelní soubor LYRA Jeseník
Aldo de Benedetti
MILOSTNÉ DOSTAVENÍČKO

Text lze zařadit do rodu konverzačních komedií s velmi jednoduchou zápletkou, blížící se spíše rozvedené, roztažené anekdotce, než silnému tématu. Tedy typu: „hora porodila myš". Nic proti tomu, i tyto rekreativní texty, a z nich vycházející inscenace, přináleží do divadelního proudu. Problém, který však tento typ textů provází, se většinou přesunuje do sféry realizační, a ani přátelé z Jeseníku se mu nevyhnuli. Jedná se text stylizovaný, pohybující se mírně nad hladinou reality, kde cíle a záměry postav se vyjevují především přes jednání verbální. Nonverbální jednání absentovat nemá a nemůže, ale je v pořadí druhé. Přesto se v inscenačním výkladu stále opakují situace, kdy slovo, a znovu podotýkám, že stylizované slovo, zcela proti logice autorského vidění světa spouští realistické, civilistické jednání, které se blíží popisnosti „TV soap seriálů". Nastává nutně střet mezi textem a zvolenými prostředky, který ochuzuje i tak velmi volné až vágní situace o podtext. Přesně to se stalo i v případě „Milostného dostaveníčka", kde se jedná, mělo by se jednat o to, kterak v manželovi vzbudit žárlivost, a tak se přesvědčit o jeho stálé a neutuchající lásce i po pěti letech manželství. Stalo se tak, i když při diskusi vyplynulo, že téma bylo přečteno správně - na druhou stranu ovšem zcela mimo je vyložena služka, kterou režie vede k narušení tématu, ale na kterou postavy, především Lucia, nereagují. Nemá valně smyslu inscenaci pitvat, nicméně musím konstatovat, že jsem měl - měli jsme - jasný pocit, že herci se svým vybavením mají na to, aby postavy vyložili plastičtěji. Zcela určitě to platí o Lucii Veroniky Peštukové a Massimovi Luďka Jehličky. Ale i ostatní se s přehledem vyrovnali se skutečností, že se během představení rozpadl mobiliář (ale i tento fakt by se dal zakomponovat do výkladu - to není výtka, jen připomenutí v rovině obecné). Též je skutečností, že výprava bývá pro mnohé soubory reálným problémem, když není odkud brát, což je asi i případ této inscenace, kdy hercům ani trochu nepomáhala se zabydlet. Na závěr chci říci, že bych se rád s herci z Jeseníku setkal nad inscenací vycházející z kvalitnějšího textu, se kterým stojí za to se utkat.

Vladimír Zajíc

Divadelní spolek KRAKONOŠ
Vysoké nad Jizerou - Alan Ayckbourn
KDES TO BYL(A) V NOCI

Měli jsme možnost vidět plnokrevné divadlo, které zároveň nasadilo vysokou laťku, a tak bylo při rozboru možno se pouštět do náročnějších detailů. Inscenace respektovala žánr situační komedie, a to důsledně i v těch okamžicích či situacích, které verbálním projevem mohly klidně směřovat do lehké konverzační roviny. Tedy: ne že se nekonala konverzace se vším všudy, to jest, že text byl vyložen a především interpretován po smyslu s jasným podtextem, takže v naší představivosti, která v této inscenaci byla stále provokována v tom nejlepším slova smyslu, vyvolával trsy konotací. Mohli jsme si užít hereckého zpracování momentů, kdy podtext prolomil kůru nezávazné konverzace, a dramatické osoby musely vynaložit to správné - a pozor, zároveň situační - úsilí, vrátit prozrazené skutečnosti pod led lehkonohých sentencí. S režijní koncepcí výsostného hereckého divadla nedílně souvisí provedené vespolné jednání, to jest, že i jednotlivé „vejšlapy" byly vždy zakotveny v celku, nebyly samoúčelné. Jednání v situaci, v daných okolnostech bylo vždy respektováno, naplňováno, a tak z jeviště došlo ke sdělování dostatečně bohatému, abychom se jím mohli nechat unášet bez obav, že budeme čímkoli zrazeni, oklamáni, etc. Vztahy a cíle postav jasné a plastické, a vše se před námi dělo teď a tady, takže poprvé! Ke koncepci nedílně přísluší dramaturgické myšlení, to jest škrty a úpravy, a zrovna tak myšlení scénografické, neboť význam a smysl prostoru hry byl naplněn - bylo v něm jednáno a bylo s ním jednáno. Opět vzácné divadelní vědomí toho, cože to máme k dispozici. Simultánní scény neoznačovaly pouze dění ve dvou prostorech současně, ale v souhlase s možnostmi nabídnutými autorem a dramaturgicko-režijní koncepcí byly významové, vzájemně se obohacovaly a osvětlovaly. Z toho též plynul rytmus jednotlivých situací, ale i rytmus, temporytmus inscenace jako celku. Ale aby nedošlo k omylu, že vše je zlaté, i když se jednalo o inscenaci - jak již podotknuto - která nasadila laťku. Jistá nezafixovanost rytmu, občasné přitlačení, tlustší obtažení postavy se taktéž projevovalo, ale u této inscenace je lze jen konstatovat, neboť oč přesně jde, by vyžadovalo přesně popsat situaci a pak její odchylku. Gagy herci budovali postupně, bez avizování „teď se svalíte", tedy bez předtočeného smíchu. Proto, oproti jiným inscenacím kde k takové tvorbě nedošlo, bylo každé jemné porušení - především v závěru vtipu, v pointě - daleko více pociťováno. To víte, vysočtí, čím více nabídnete, tím více chceme, ale divadlo, divadlo bylo. Právě pro herecké provedení inscenace promiňte, že se nezabývám jednotlivými výkony, protože se udály všechny a od všech. Takže, raději už dost.

Vladimír Zajíc

DNES UVIDÍTE

Malá scéna Základní umělecké školy ve Zlíně si hru **Jaroslava Vostrého Tři v tom** vybrala ze dvou důvodů - jednak proto, že chtěla hrát komedii, a jednak proto, že soubor tvoří mladí lidé, kterým je téma blízké.

Komedie Tři v tom měla premiéru 16. listopadu 1978 v Činoherním klubu v Praze a jako její autor byl uveden Jiří Menzel /Jaroslav Vostrý nesměl v této době publikovat/. Inscenace byla velmi úspěšná - i díky znamenité režii Jiřího Menzela a hereckým výkonům celé řady vynikajících herců.

Jaroslav Vostrý /nar. 1931 v Turnově/ vystudoval v padesátých letech divadelní vědu na pražské divadelní falultě AMU. Divadlu se už nezpronevěřil a na jeho životě se dodnes aktivně podílí.

Začínal v redakci časopisu Divadlo /1956-1964/ a nakonec byl jeho šéfredaktorem. Publikoval v něm řadu kritických a teoretických statí. Protože ho vždycky lákala divadelní praxe, založili s Ladislavem Smočkem a Janem Kačerem Činoherní klub /1964/, kde byl Jaroslav Vostrý šéfem divadla /do r. 1972/ a kde se představoval i jako režisér. Autorsky se podílel na dramatických textech pro rozhlas, televizi a divadlo.

Jaroslav Vostrý je přitahován i teoretickými problémy divadla a je autorem několika publikací /Člověk ve hře, Drama a dnešek/.

Divadelní studio D 3 z Karlových Varů si vybralo už potřetí text **Oldřicha Daňka** - v roce 1986 to byla hra Zdaleka ne tak ošklivá, jak se původně zdálo, v roce 1996 Kulhavý mezek aneb Výbuch na jičínském zámku /uvedena na V. Divadelní Třebíči/ a nyní je to hra **Čtyřicet zlosynů a jedno neviňátko**. Zdá se, že souboru vyhovuje Daňkův styl i mravní poselství jeho her.

Ostravský rodák a absolvent divadelní fakulty AMU v Praze Oldřich Daněk působil profesionálně jako divadelní režisér a dramaturg, filmový a televizní scenárista i režisér.

První hry psal už v padesátých letech a od počáteční schematizující popisnosti se v šedesátých letech propracoval k hlubšímu a mnohostrannějšímu pojetí skutečnosti. Jeho racionálně psané morality vznikají často na náměty antických a biblických mýtů nebo historických dějů.

Do této linie patří i hra Čtyřicet zlosynů a jedno neviňátko, ve které jde sice o biblického Herodesa a jeho rozkaz pobít betlémská novorozeňátka, ale zároveň se hra vyjadřuje k mravní odpovědnosti současného člověka.

Biblické látky často lákají autory k tvorbě různých parafrází a „apokryfů", ve kterých těží zpravidla z významového napětí mezi tradiční verzí příběhu a jeho aktuálním zpracováním. To však není Daňkův případ. Daněk látku nepřehodnocuje ani neparafrázuje, ale bere si z ní jen impuls, východisko a hlavní dějový motiv.

Daněk nechává ve své hře stranou důvody, ze kterých se zrodil Herodesův rozkaz - nezajímá ho vina tam, kde je evidentní, ale mravní odpovědnost řadových vykonavatelů. Dilema gardové sedmy - to je jedna z těch věčně se vracejících mezních situací, které se vyskytují v jakékoli společnosti, kde se děje nějaké bezpráví. V této mezní situaci je třeba se rozhodnout - podlehnout a vykonat rozkaz, o jehož nespravedlnosti není pochyb, nebo přijmout odpovědnost a stát se /třeba nedobrovolně/ hrdinou.

Divadelní klub Jirásek z České Lípy patří už mnoho let k špičkovým souborům amatérského divadla, o čemž svědčí jeho několikerá účast na Jiráskově Hronově i vystoupení v zahraničí. Jedním z tvůrců osobité poetiky DK Jirásek je režisér dr. Václav Klapka, jehož věhlas založila inscenace komedie Jak se vám líbí Jak se vám líbí.

Připomeňme si, co o inscenaci z roku 1985 napsal prof. Císař v časopisu Tvorba /č. 38 z 18.9.1985/: „Tento titul odkazuje ke slavné a známé hře Shakespearově. Byli by ovšem zklamáni všichni ti, kdo by tu hledali důsledný jevištní přepis tohoto textu. Zůstaly tu jen některé motivy, postavy a situace. A přesto: pohybové herectví, jež je základem inscenace, stejně jako smysl pro slovní improvizaci, vytvořily jevištní obraz, jenž v mnohém zůstal věrný Shakespearovi - spojením světa přírody a lidí, nezjednodušeným vztahem mezi radostností a hořkostí života a hlavně: humorem jako filozofií optimismu, která tu nabyla kvality výrazně politické, jako sdělení o hlubokém uspokojení z každé dobře vykonané práce, mezi niž patří i hrát divadlo".

K Shakesparovu Snu noci svatojánské lze dnes těžko přistupovat zcela nepředpojatě, protože snad každý divadelník má už diváckou nebo dokonce tvůrčí zkušenost s tímto oblíbeným dramaturgickým titulem.

Dr. Klapka se po několika letech znovu vrátil k „shakespearovské inspiraci" - že asi nepůjde o věrný přepis naznačuje už název **Sen v noci svatojánské** a my se můžeme těšit na originální výklad a zajímavou interpretaci této klasické komedie.

NÁŠ ROZHOVOR

s Bohuslavem Duštou a Zdeňkem Lindnerem z Divadla I. Olbrachta ze Semil, především o tom jak to bylo, je a bude s amatérským divadlem v Semilech (a okolí).

Jak to tedy bylo v Semilech kdysi?

B.D.: O tom se mi bude špatně mluvit. Já jsem teda Chuchelák, to je asi čtyři kilometry od Semil. Ale většinou jsem byl na studiích pryč. Divadlo, se kterým jsem začínal a které mě chytlo, bylo na škole. Dělali jme Hrátky s čertem, školní představení, na gymplu v Semilech. Tam se to traduje do dneška. V podstatě to byla ZUČka (pro mladší, nezasažené totalitní terminologií = zájmová umělecká činnost, *pozn. red.*). Většinou jsem ale byl někde jinde, a když jsem bydlel asi šest let mimo, tak i přitom jsem začínal dělat divadlo a na vojně jsme taky měli nějaký soubor.

Když se v Semilech začínalo, hrály se třeba tři divadla ročně, tenkrát to ještě šlo. Pokles nastal až po osmdesátýmdevátým, kdy halda jiných zájmů odtáhla lidi. A tak čas na amatérské herectví nemá v podstatě ten, kdo není v nějaké kulturní nebo státní organizaci, kde má přece jen víc času . Pokud se pohybuje v továrně nebo v podnikání tak nemá čas. Takhle dopadl Zdeněk s loutkáři. On měl svůj soubor a své lidi, kteří se mu rozprchli.

Z.L.: Najednou nastala situace, že byla revoluce. Ten večer jsme hráli divadlo. A ještě ke všemu takové, že jsme si mysleli, jak je to perfektní, a že to je o válce. A najednou to všechno padlo.

Časem ale Franta Watzl, ten co má tu Julii (nikoliv Capuletovou, ale kočovný loutkářský soubor - *pozn. red.*), tak ten říkal, ahá, tak ty už nic neděláš, a já říkám, nedělám, nemám s kým, a on říká, co kdybyste něco udělali, a já říkám no tak dobrý, tak já něco udělám, a udělal jsem od Wericha Královnu Koloběžku první.

B.D.: To dělal s dvěma ženskýma z činoherního souboru. A ony říkaly, vždyť my jsme s loutkami nikdy nehrály.

Z.L.: Ale je to tak nějak chytlo, chodily poctivě, dělalo se pěkně a dělali jsme takovým tím svým způsobem, tvořivým, myslím. A tak jsem se začal motat kolem ochotníků a pak jsem říkal, já bych si udělal Prodanou nevěstu. My jsme ji už dřív dělali jako loutkovou, ještě před Drakem a ohromně mě za to tenkrát ztrhali. Já jsem říkal, no co, tak si to zkusíme, když to teď dělají v Ypsilonce. Jo, a ještě jsem si říkal, to bude pěknej festival. To přijede Ypsilonka a sjedou se kluci z Litomyšle a pak to dělaly myslím asi čtyři další soubory. No ale k tomu nikdy nedošlo, ale už jsme nabalovali lidi, kteří by byli ochotní hrát.

A ten Werich, to taky byla taková náhoda. Text vyšel v ročence, vydala ho Werichova společnost jako tu prémii.

B.D.: Ta nová věc se napřed spíš zalíbila Zdeňkovi a dá se říci, a že po začátečním tápání to chytlo i většinu ostatních.

Z.L.: V téhle hře je amatér herec a ještě k tomu i amatér režisér. Já jsem nikdy nebyl školený režisér. Dělal jsem jedině v Draku loutkářskou konzervatoř. A potom, já na to jdu třeba asi nějak úplně špatně. Já jdu na to tak, že udělám napřed scénu. Vidím to spíš výtvarně. A teprve pak si říkám, jak v tom budou hrát. A nebo, víte, já jim to třeba ještě včera předělával. Já bych chtěl dělat takový padivadlo, aby byl divák vytřeštěnej.

Musím také přemýšlet, kde to budeme hrát. Často to hrajeme v malých vesničkách. Když jsme to třeba hráli pro hasiče, to bylo nádherný. My měli strach, že nikdo nepřijde. Hasiči sváželi z celýho okolí babičky. Diváků tam bylo stopadesát. A bylo to jak od Formana.

Jak je to s festivaly a festiválky, které se ve vašem okolí pořádají?

Z.L.: My bychom do Semil rádi zvali soubory, ale aby to byly autorské věci. Rádi bychom viděli různé žánry, ale k tomu potřebujeme kontakty, kdo by nám pomohl nachytat ty nadšence, kteří přijedou zadarmo. Také bychom potřebovali lidi u nás naučit chodit na divadlo, to je katastrofa. Třeba Česká Lípa tam hrála perfektní představení, no a přišlo málo lidí, bylo jich tam pár.

B.D.: Po revoluci vzniklo něco nového. My jsme měli daleko na jednu stranu do Hradce a na druhou stranu do Ústí, kde byly přehlídky. Takže z toho vzniklo se SČDO, byla to trošku jejich iniciativa, volné sdružení. Říká se tomu Jizerská oblast a dnes tam patří Hrádek, Liberec, Jablonec, Tanvald, Semily, Železný Brod, Jilemnice, Lomnice, Vysoké a celá tahle oblast se může zúčastnit činnosti Jizerské oblasti. Prosadili jsme přehlídku v Lomnici pro činoherce s postupem na Třebíč. Takže vznikla vlastně jedna nová regionální přehlídka.

Hráli jsme taky na hradu Pecce. To nebyla přehlídka, ale bylo tam asi šest nebo sedm vystoupení. Byly to tři soubory dané dohromady. Sedmdesát lidí v černé kuchyni. Je tam krb a večer se tam hrálo do čtyř do rána. Netvrdím, že to je opakovatelný, ale bylo to kouzelný.

A ty porotce v Jizeře jste topili při jaké příležitosti?

Z.L.: To bylo v Semilech. Bylo to na podzim, to je škoda, dalo by se to opakovat, kdyby byly peníze.

-rs-

DĚJINY ČESKÉHO AMATÉRSKÉHO DIVADLA

Není sporu o tom, že svým významem, kvalitou i četností je české, moravské a slezské amatérské divadlo nepřehlédnutelným fenoménem naší národní kultury. Přesto (až na kapitoly v nedokončených Akademických dějinách českého divadla - do roku 1945) nikdy nebyly zpracovány a vydány jeho ucelené dějiny. Tohoto obrovského úkolu se v zájmu zachování historické paměti ujal útvar ARTAMA Informačního a poradenského střediska pro místní kulturu v Praze. Oslovil divadelní historiky, teoretiky a kritiky, z nichž mnozí patří ke špičce české teatrologie. Až na nemocného profesora Česala, nikdo spolupráci neodmítl. Jednotlivé kapitoly, jež pojednávají o konkrétních dějinných obdobích i jednotlivých druzích amatérského divadla od středověku do roku 1997, zpracovávají prof. F. Černý, prof. B. Srba, prof. J. Císař, dr. A. Scherl, dr. L. Klosová, A. Urbanová, doc. E. Machková, dr. F. Sokol, dr. A. Dubská a další. Vedoucím autorského týmu je Jan Císař. První část Dějin zahrne textové kapitoly a obrazovou dokumentaci, druhá část Bibliografii a třetí unikátní Místopis, v němž by se mohl najít každý divadelní soubor, pokud se samozřejmě přihlásil ke spolupráci a pokud se dané místo podaří zpracovat. Na třetí části se podílí kolektiv dobrovolných spolupracovníků, který pomáhá mapovat jednotlivé okresy (stále přijímáme brožury souborů, historické přehledy a podobný typ dokumentační a faktografické literatury).

Nabízíme vám možnost si už dnes zajistit první část Dějin. Předpokládáme, že vyjde počátkem roku 1999 a jeho zvýhodněná cena při rozsahu cca 350-400 stran a cca 120 fotografií nepřesáhne 150,- Kč (při zaslání na dobírku 180,- Kč). Prosíme, v případě zájmu vyplňte (odevzdejte pracovníkovi ARTAMA), případně pošlete na naši adresu subskribční lístek (adresa IPOS-ARTAMA, P.O. BOX 2, 140 16 Praha 4 - Nusle). Objednávku lze osobně předat i ve stánku s publikacemi na Divadelní Třebíči.

SUBSKRIBCE PUBLIKACE CESTY ČESKÉHO AMATÉRSKÉHO DIVADLA

Mám zájem o zakoupení 1. části dějin - Cesty českého amatérského divadla

a) osobní zakoupení v IPOS

b) zasláním na dobírku

(zaškrtněte vyhovující formu)

Jméno Adresa

.....

podpis

IPOS-ARTAMA, P.O.BOX 2, 140 16 Praha 4 - Nusle

RADOSTI A TRAMPOTY KOLEM MÍSTOPISU

Ve chvíli, kdy světlo světa již spatřily rukopisy jednotlivých kapitol studií Cesty českého amatérského divadla, jejichž autory jsou zkušení teatrologové prof. PhDr. Jan Císař (vedoucí autorského týmu), prof. PhDr. František Černý, PhDr. Ljuba Klosová, PhDr. Adolf Scherl, prof. PhDr. Bořivoj Srba, Jarmila Černíková-Drobná, PhDr. Alice Dubská, PhDr. František Sokol, Alena Urbanová, doc. Eva Machková a jejichž publikování se připravuje na konec roku 1998, jsme se dopracovali k prvnímu úspěchu po skoro dvouleté snaze zorganizovat práce na přípravě Místopisu českého amatérského divadla.

Málem ve všech okresech (vzdorují zatím už jen na Trutnovsku a Hodonínsku, ale částečně i na Kladensku) se našel spolupracovník, který by již dnes měl zpracovávat (spolu s okruhem dalších pracovníků) roztroušené materiály, dokumentující vklady ochotníků v jednotlivých místech okresu. Kolik jen to bylo dopisů, telefonátů, rozhovorů, slibů, nadějí a zklamání, jednání s úřady a odbornými pracovišti (muzei, archivy, vysokými školami). Ale nevykřikujme radostí, než jsme se nadáli, slíbená spolupráce skončila (České Budějovice, Rakovník, Teplice, Šumperk) a musí se hledat a jednat znovu. Nicméně zhruba stovka spolupracovníků (na některých okresech si práci územně rozdělili) soustřeďuje dokumenty a zpracovává je podle centrálních pokynů.

Těžko se odpovídá na otázku, kde se ti spolupracovníci našli, když finanční zabezpečení úkolů je mizivé a cesta uložení úkolu některému z okresních profesionálních pracovišť je nemyslitelná. Za pomoci útvarů pro kulturu okresních úřadů, předních ochotnických pracovníků (i podle zkušeností pracovníků ARTAMY) jsme oslovili v každém okrese individuálně dle místní situace vybrané jedince. (Pravda, v některém okrese to dlouho trvalo, než jsme se domluvili). A tak dnes svorně vedle sebe pracují na úkolu sami ochotníci (např. Karlovy Vary, Svitavy, Rychnov n.K., Nymburk, Olomouc, Karviná, Jablonec n.N.), pracovníci muzeí (Náchod, Žďár n.S., Jindřichův Hradec, Praha - východ, Domažlice, Bruntál, Zlín, Prostějov), představitelé ochotnických organizací (Děčín, Praha, Nový Jičín, Ostrava), pracovníci archivů (Pardubice, Rokycany, Mladá Boleslav), pracovníci bývalých osvětových středisek (roztroušeni v nejrůznějších zaměstnáních - Brno, Plzeň-jih), ale i útvarů pro kulturu okresních úřadů (Benešov, Vyškov, Plzeň-sever, Prachatice), různých kulturních institucí (Třebíč, Břeclav, Chomutov, Klatovy) a řada jiných.

Jako těžko pracovně zvládnutelné a nesystematické se ukázalo přímé zasílání materiálů o jednotlivých souborech, ale i obcích, přímo na adresu ARTAMY (nicméně dík za ně, jsou již všechny zpracovány). Všechno úsilí nyní věnujeme domluvám o zpracování celkového materiálu za jednotlivé okresy. Obáváme se, že právě z okresů, kde k našim výzvám zůstávají neteční (neodpovídat na dopisy je dnes naším národním zvykem), se budou ozývat nejkritičtější hlasy pro neúplnost Místopisu.

Rozlousknout oříšek jak zpracovat divadelní historii míst je o to těžší, že osudy většiny souborů v druhé polovině 20. století byly kruté, že časté organizační změny byly jednou z příčin ničení archivních materiálů nejen z ideových důvodů, ale velmi často především z důvodů netečnosti a nezájmu.

Voláme proto SOS amatérským divadelníkům a všem, kdo je měli a mají rádi: poptejte se, jak pokračují práce na Místopise ve vašem okrese a, pokud jste tak ještě neučinili, pomozte. Adresu a telefon našeho spolupracovníka vám dají útvary kultury vašich okresních úřadů, nebo pracovníci ARTAMY na přehlídce, nebo volejte 02/61215684-7 IPOS -ARTAMA (pondělí 9 - 14 hod), popř. redakci Místní kultury 02/24252324.

Jiří Valenta, garant úkolu Místopis

TŘEBÍČSKÉ UNDULENCE

V úvodu se přiznám, že nemívám ve zvyku psát do tohoto zpravodaje své osobní pocity. Nemohu se však tomu ubránit po čtvrtečním dnu, který bych nazval „konverzačním".

Asi před dvěma roky jsem do Amatérské scény, pod dojmem kontaktů jeviště a hlediště zde v Třebíči, napsal o divadelních undulencích, které jsou v tomto třebíčském prostředí neopakovatelné. Jde o jistá nezaznamenatelná magická vlnění jdoucí od herců k divákům a naopak. Jejich rozšíření je fyzicky zaznamenatelné od rychlosti slyšeného po rychlost viděného. Jejich přímý dopad je odvislý ode všeho co stojí či nestojí v cestě. Např. překážku tvoří neprůchodná řada učitelek při představení pro děti, či řada porotců nebo jiných uměnodivadelních škarohlídů blízko jeviště. Musím přiznat, že původní myšlenku o undulencích jsem převzal od třebíčského Dr. Bláhy, dlouholetého zaníceného divadelníka-loutkáře.

Letos jsem se znovu o třebíčských undulencích mohl přesvědčit. Jde zejména o prostor scény v Pasáži. Je-li publikum rozmístěno od opony ve vzdálenosti 25-30 m (t.j. jeden vagón: forbína 3,5 m + 2,5 m k první řadě, pak 6 řad bez normálního publika - seděli tam oficiální hosté, kameramani a porota) pak teprve začíná sporadicky publikum, aby se našlo až v desáté řadě, tak tedy zvuk dojde k němu asi za 0,5 vteřiny. A jde-li o konverzační komedii, pak je to počertu dlouho, nemluvě o tom, že mimické pohyby očí, či jiné detaily jsme schopni vnímat do vzdálenosti 5 metrů! Z toho vyplývá, že prostor v Pasáži konverzačním komediím a takovému rozmístění publika jaké jsme ve čtvrtek zažili nevyhovuje, ale také to, že se soubor tomuto prostředí nepřizpůsobil. Pořadatelům také neřekl, že to „mladé" publikum nemůže sedět tak daleko.

Obecně tím chci říci, že každý soubor, respektive jeho režisér si musí prostor uzpůsobit (znásilnit) pro sebe, aby účinek představení byl takový jaký si představuje!

Jak jinak dopadlo představení večer, kdy se hrálo, abych tak řekl z očí do očí. Vůbec nechci navyšovat úspěch vysockých ve vztahu k prostoru, ale s jakou chutí jsme mohli vychutnávat hru očí, pohledů a přehazovaných vlasů přes uši, když jsme na všechno tak detailně viděli! Jak fungovaly undulence mezi jevištěm a hledištěm!

A jak se s velkou účinností vracely na jeviště, když jim nic nestálo v cestě!

Kdyby tu ve středu večer byl přítomen Dr. Bláha měl by radost! A velkou!

Dušan Zakopal

NÁŠ ROZHOVOR

Odpovídá paní Marie Trunečková, režisérka Divadelního spolku Krakonoš z Vysokého nad Jizerou.

Divadelní spolek Krakonoš a Vysoké n. J. jsou pojmy známé většině lidí, kteří se zabývají ochotnickým divadlem. Jistě ale existuje pár těch, kteří by se rádi dověděli více podrobností. Můžete nám říci něco bližšího o ochotnickém divadle ve Vysokém?

Tradice ochotnického divadla ve Vysokém je opravdu letitá - jak dokládají kroniky, divadlo se tu hraje už více než 200 let. Spolek Krakonoš, který pokračuje v této tradici, má několik specifik - především je vlastníkem budovy stejnojmenného divadla, kterou provozuje ve vlastní režii - bez stabilních příspěvků a dotací. Na činnost a údržbu budovy si musí vydělat - ve velkém sále se nehraje jen divadlo, ale pořádají se i větší společenské akce, malý loutkový sál je také využíván pro různé příležitosti - samozřejmě včetně loutkových představení. Divadelní spolek má 151 členů, což je na obec, která má celkem kolem 1000 obyvatel opravdu dost.

DS Krakonoš se také podílí na pořádání Národní přehlídky venkovských divadelních souborů. V jaké míře?

Organizaci v místě zajišťují členové spolku vlastními silami - mnozí z nich si berou dovolenou, aby se mohli přehlídce plně věnovat. Jsou to lidé, kteří mají opravdovou lásku k divadlu a dokáží mu leccos obětovat. Na přehlídce jsou zavedené některé „rituály" - každoročně vítá účastníky Krakonoš z balkónu divadla, vystupuje dětský soubor Vrabčáci v krojích a v závěru přehlídky probíhá bál Sejkorák /sejkora = brambora/ s pečením brambor a dalšími radovánkami. Na přehlídce vystoupí v průběhu týdne 7 - 8 souborů a sjíždějí se na ni ochotníci z celé republiky, kteří oceňují poklidný charakter celého dění i krásu okolní přírody. Mnozí sem jezdí prožít i svou dovolenou.

Jakým způsobem je národní přehlídka financována?

Na přehlídku jdou dotace z více zdrojů - např. na ni přispívá i ministerstvo zemědělství, a to proto, že se jedná o přehlídku vesnických souborů.

Přehlídka je soutěžní akcí. Kdo bývá v porotě?

Tradičně jsou v porotě zastoupeni prof. Jan Císař, Milan Schejbal, scénograf pan Vosecký, které doplňují další divadelníci. Z vysocké přehlídky postupují nejlepší soubory na Jiráskův Hronov.

V příspěvku, který jste napsali do programové brožury, je zmínka o mezinárodním projektu, na kterém se DS Krakonoš podílí. Můžete nám o tom říci více?

Město Vrchlabí má družební styky s francouzským městem Trouville, ve kterém pracuje divadelní soubor. Tento soubor projevil zájem o navázání spolupráce s českými divadelníky. Protože ve Vrchlabí soubor není, tak jim doporučili nás. Mezi oběma soubory vzniklo přátelství, které trvá už několik let. Společně jsme se rozhodli nastudovat Molièrova Měšťáka šlechticem - každý ve své mateřštině a pak obě verze skloubit tak, aby si zahráli ve společné inscenaci jak Francouzi, tak Češi, a bylo to srozumitelné divákům z obou národů. Francouzští divadelníci strávili týden ve Vysokém, kde probíhaly aranžovací zkoušky, a začátkem června pojedou Vysočtí do Trouville, aby vše upřesnili a dozkoušeli. Premiéra by měla být v říjnu na naší národní přehlídce.

Přeji vám, aby se mezinárodní projekt vydařil a děkuji za rozhovor.

STŘÍPKY

Snímky pro Zpravodaj dosud připravoval fotograf deníku Rovnost - přílohy Horácký deník - Josef Němec. Dnes ho vystřídá jeho bývalý kolega Josef Prodělal.

Autorem obrázků je člen poroty, scénograf Karel Zmrzlý.

* * *

Dopolední představení Divadelní Třebíče navštěvují studenti třebíčských středních škol. V letošním roce byl největší zájem o návštěvu Mollièrova Tartuffa, kterého „probírají" v hodinách literatury.

Předseda souboru Divadla Oskara Nedbala Tábor Miloslav Šrámek si zahrál ve hře bratří Čapků Ze života hmyzu Chrobáka společně s Chrobačkou Jarmilou Novákovou.

Hanácký divadelní máj

Čím je pro vrcholovou národní přehlídku Vysoké nad Jizerou, tím je na Moravě pro venkovské soubory Hanácký divadelní máj v Němčicích nad Hanou. Vedle přehlídky těchto souborů hrajících většinou večer, uskutečňují se v dopoledních hodinách představení „dospělých dětem" pro výběr na Popelku do Rakovníka. Letos ve dnech 2. - 9. května se uskutečnilo celkem 17 představení + 1 host nesoutěžní. Z toho bylo 7 souborů pro národní přehlídku ve Vysokém a 9 souborů pro Popelku. Vedle tradičních souborů, které se v Němčicích n/H. objevují již po několikáté (Rájec-Jestřebí, Polná, Dobronín, Brodek u Přerova, Boleradice) se představily některé poprvé: Bratrušov, Lysice, Malá scéna Zlín.

Výsledný verdikt poroty vyzněl takto:

Pro národní přehlídku Krakonošův divadelní podzim ve Vysokém nad Jizerou byl nominován soubor Duha Polná s představením M. Švandrlíka Rodiče se zbláznili. Doporučení byli: Boleradice s hrou B. Nušiče „Paní ministrová", Divadlo Klyh Lysice s „Nezbedným královstvím" od J. Lady a V. Koenigsmarka a domácí soubor s Klicperovým „Hadriánem z Římsů".

Pro Popelku do Rakovníka byl nominován soubor Malá scéna Zlín s vlastní úpravou hry „Mušketýři ze IV. B" (Soubor uvidíme zde v Třebíči s inscenací Vostrého „Tři v tom".)

Doporučeni dále byli: Prostějov s „Podivným královstvím" a MS Zlín s „Havrane z kamene".

Nutno konstatovat, Hanácký divadelní máj je přehlídka tradičně vždy dobře připravená. Soubory sem velmi rády jezdí, neboť organizátoři zajistí vždy dobrou návštěvu dětí, ale i dospělých. Hlavním pořadatelem je Městské kulturní středisko Němčice nad Hanou, spolupořadateli pak i oblastní výbor SČDO Střední Morava.

- pal -

KLUB REŽISÉRŮ VLONI, LETOS A DÁLE.

Z pověření předsednictva SČDO byl KR pověřen garantováním výchovně vzdělávací činnosti v SČDO. Na základě toho byl dosavadní Statut KR přepracován a schválen v říjnu loňského roku. Z tohoto faktu vyplývá také povinnost zpracovávání příslušných grantů pro SČDO, zabývajících se uvedenou problematikou. Finanční prostředky výrazně ovlivnily aktivity KR v posledních létech. Zatím se nám nepodařilo zajistit potřebně fundovaného mecenáše. Nejsme, žel, jediní, kteří to pociťují.

Na Jiráskově Hronově v roce 1997 jsme zajistili, organizovali a financovali seminář - dílnu se zaměřením na analýzu vybraných shlédnutých představení. Metodický list, jako VADEMECUM, doporučoval jednotný postup při rozboru inscenací.

Seminární dílnou byla i práce účastníků při setkání v rámci národní přehlídky venkovských souborů ve Vysokém nad Jizerou. Náplní činnosti bylo připravit a vydat dramaturgický list Výběr monologů a dialogů z her a děl bratří Čapků. Svoji pracovitost frekventanti semináře předvedli na závěr přehlídky, a to interpretací dvou literárních předloh Karla Čapka. Dramaturgický list vyšel i v Amatérské scéně č. 6 roč. 1997.

V rámci publikační činnosti se KR spolupodílel i na vydání praktických publikací: „Světlo v rukou režiséra" autorů Felzmann-Muller a „Mně sluchu dopřejte" autorů Hraše-Kučera. Tato shrnula 25 let soutěže monologů a dialogů Pohárek SČDO. Obě publikace jsou k dostání ve stánku ARTAMA.

Pro letošní rok podle přiznaných grantů, připravuje Klub režisérů tyto semináře - dílny:

- **Na Jiráskově Hronově opětovně analýzu představení, „cvičení v prováděném rozboru" nejen jako porotce, ale také jako dramaturg, režisér i herec. Semináře jsou určeny i nečlenům SČDO a přihlásit se lze do něj přes systém KnMD, který připravuje ARTAMA na Jiráskově Hronově viz d´ARTAMA č. 2 (Amatérská scéna č. 2), seminář nese označení „H".**
- **Na KDP ve Vysokém nad Jizerou v říjnu chystáme dělný seminář na téma Divadlo pro děti - úpravy literárních textů, zvláštnosti režisérských přístupů a pod. Eventuelní zájemci se mohou ozvat již tady v Třebíči u mne.**
- **Na „čapkovskou" přehlídku do Čelákovic (23. - 25. října t.r.) připravujeme seminář na téma dramaturgie her bratří Čapků. V současné době zajišťujeme vhodného a fundovaného lektora.**

Bohužel musel odpadnout seminář v rámci přehlídky jednoaktových her v Holicích.

Do systému vzdělávání byla zařazena i herecká škola organizovaná oblastním výborem Střední Morava a MKS v Němčicích nad Hanou.

Z ankety, kterou pořádal KR mezi svými členy vyplynulo, že je mezi ochotníky hlad po režisérské škole. Žel forem, kterých bylo použito v minulých létech (uskutečnily se již dvě 2-leté školy) dnes již nelze použít dílem pro nedostatek finančních prostředků a také dílem pro nedostatek času eventuelních účastníků (měsíční víkendová soustředění). Proto vedení KR začalo připravovat náplň, cíle a formy organizačního i finančního zajištění „korespondečního režisérského kurzu" tzv. KoReK pro nové tisíciletí, neboť když vše dopadne dobře v přípravě, předpokládáme, že by se uskutečnil v létech 1999 - 2000. O podmínkách zahájení a přihlášení se budeme určitě včas informovat v amatérském tisku.

Chci podotknout, že Klub režisérů SČDO je zájmovým sdružením členů SČDO, kteří se zajímají či chtějí zajímat činoherní režií. Navíc od letošního roku se KR podílí na celosvazovém systému vzdělávání a výchovy. Jsme sdružením otevřeným všem členům SČDO a případní zájemci se mohou obrátit na mne zde v Třebíči a také poskytnu zvídavým příslušný Statut.

Dušan Zakopal

PIŠTE - PIŠTE - PIŠTE

Máte jednu z posledních příležitostí publikovat své názory i zážitky z Divadelní Třebíče v našem zpravodaji. Redakci najdete v I. poschodí v klubovně č. 14 (je výrazně označena).

- red. -

PSANÍČKO O TOM, ŽE I DO DIVADLA SEM TAM DĚLÁM

O letošních Velikonocích jsme ve škole uspořádali druhou divadelní dětskou mezinárodní dílnu Třebíč 98. Vloni byla v Belgii, příští bude v Londýně. Letos se sjely děti z Londýna a Třebíče (celá jedna třída - soubor byl dvakrát na národní přehlídce v Ústí nad Orlicí). Téma společné práce bylo: „Být sám, být spolu". Děti řešily problém vztahů, problém včlenění do různých skupin (ustrašení, do sebe zahledění, nevšímaví, tyranizující), problém moci, násilí, naděje... Bylo to silné, a ani se nechtělo věřit, že za tři dny soustředěné společné práce vznikne tvar, který při závěrečném představení zaujme a osloví plný sál Národního domu. Celou dílnu vedl pan Kevin Dowsett z Londýna a pomáhali mu kantoři z Benešky (ZŠ Benešova), hlavně Zuzana Nohová. Bylo to fajn, bylo to nádherných pět dní. Takže i do toho divadla zase trochu dělám.

Jarda Dejl

DNES - Pátek 22. května 1998

10,00 hod. Malá scéna ZUŠ Zlín
Jaroslav Vostrý
TŘI V TOM
Velký sál ND

13,30 hod. **Rozborový seminář**
Malý sál ND

15,00 hod. DS D3 Karlovy Vary
Oldřich Daněk
ČTYŘICET ZLOSYNŮ A JEDNO NEVIŇÁTKO
Velký sál ND

19,30 hod. DK Jirásek Česká Lípa
William Shakespeare
SEN V NOCI SVATOJÁNSKÉ
Velký sál ND

22,30 hod. **Rozborový seminář**
Malý sál ND

ZÍTRA - Sobota 23. května 1998

10,00 hod. Divadlo AHA! Lysá n. L.
Harold Pinter
NAROZENINY
Velký sál ND

14,00 hod. **Rozborový seminář**
Malý sál ND

15,30 hod. Divadlo Jesličky ZUŠ Na Střezině Hradec Králové
A. T. Averčenko
BEREGOV
Velký sál ND

17,30 hod. **Přijetí souborů**
Malovaný dům

19,30 hod. Divadlo hudby Nymburk
Jan Řehounek
USEKNUTÉ UCHO
Velký sál ND

21,30 hod. **Rozborový seminář**
Malý sál ND